

Zeitschrift: Il glogn : calender dil pievel : annalas per historia, litteratura e cultura romontscha
Band: 15 (1941)
Artikel: L'alp Cavel (alp de Castrisch)
Autor: Depuoz, Gieri
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881175>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 14.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

23. Tut che gezza las ureglias
Stat mirond cun egl fitgau
Sillas vaccas spir marveglias,
Che secargan tgau a tgau.

24. Certs dils spectaturs admiran
La pugnier'e siu inschign;
Auters per la Sibla pliran,
Spetgan vess sin ina fin.

25. Questa lutga che decida
Quala porti il tschupi,
Ei fors' ina nauscha lutga
Per la Terca ch'ha vadi.

26. Tgeinina ha pudiu suren
Ed ei pugniera stada
Vegn franc a mi buc endamen
Dapi quella pugnada.

27. Tgi che bugen vul quei saver,
Damondi la fumeiglia.
Dil rest san ins per scret quei ver
En tegia sur baun treglia.

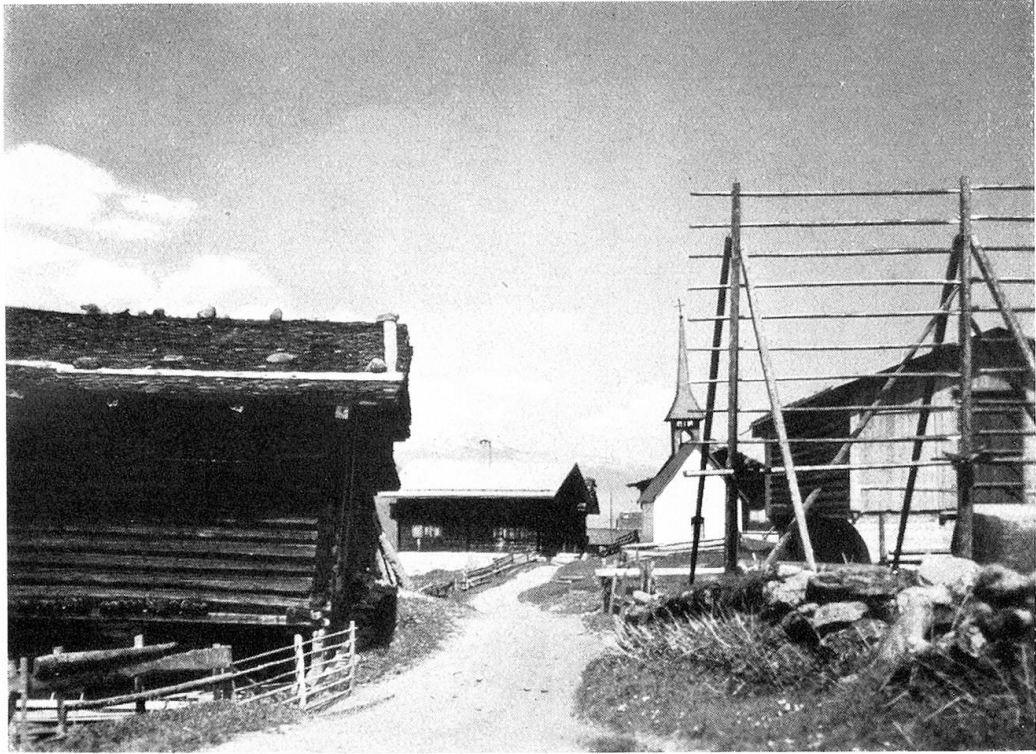
Duitg Latour, Breil

L'alp Cavel (alp de Castrisch)

da Gieri Depuoz, v. scolast, Castrisch

Entadem la Lumnezia, confinonta cun la val Sumvitg, schai da vart seniastra d'ina fontauna dil Glogn, la spaziusa alp Cavel. Avon che rivar a Vrin va dadens Nusaus ina via laterala della via nova dretg si tras in vast uaul en l' alp Cavel. Naven da Lumbrein eis ei in viadi de duas uras. Tras l' alp Cavel passan la stad bia turists vi en la Val Sumvitg. Quell' alp ei vastusa. Naven da giudem entochen sin la Fuorcla, che sparta Cavel dalla Val Sumvitg, eis ei in viadi de duas uras. Giudem l' alp ei in extendiu uaul, ch' ei per la biestga en cass de neivs oreifra untgida e bien refugi. Diesch, quendis ch' tgaus san star cumadeivlamein sut enqual plonta cun monstrusa roma. L' alp Cavel ha stupenta pastira ed ei en paucs loghens malsegira per la biestga; igl ei ina dellas bialas alps dil cantun Grischun. Quei ha ina ga signur professor Anderegg p. m. en in' ura, ch' el ha dociu a ses scolars sur sias visetas en las alps grischunas, detg a ses scolars. Jeu erel mez presents. El plidava savens sur la cultura dellas alps. La cultivaziun de quellas vegn negligida memia zun davart ils purs. Sch' els patartgassen pli bein, tgei benefeci las alps ein per els, sche stuessen els vegnir sin il patratg de cultivar quellas cun tutta premura. Tgei muvelun vegn nutrius leu duront treis meins? Con fein custass quei a casa? De con avantatg fuss ei per las vaccas, che dueian dar bia latg, sche la pastira vegness schubergiada e mundada da crappas, morasts, crestas-tgiet, giup etc. e sche schliats trutgs vegnessen megliurai? Quellas breigias purtassan al pur en mintga cass reha pagaglia. Ei maunca mo la bunaveglia. Ils davos onns eis ei denton vegniu fatg bia per las alps — cun baghegiar tegias e stallas.

L' alp Cavel s' udeva avon circa 400 onns a purs de Lumnezia, che possedevan dretgs. La vischnaunca de Castrisch ha plaun a plaun cumprau ensemen quels dretgs, aunc ils davos onns enzaconts, ed aschia ei Cavel daventau in' alp communal. Avon paucs onns havevan aunc purs dils uclauns S. Andriu, Nusaus e de Lumbrein, sco era la caplutta de Lumbrein aunc ca 40 dretgs. Ils uclauns cargavan aunc ca 30 vaccas dapersei e vevan in' atgna tegia cun in signun ed in paster. La vischnaunca ha silsuenter cumprau ulteriurs dretgs, aschia ch' ei havevan memia paucas vaccas per pladir e pagar in agen signun ed in paster — ed ein aschia semess en tegia cun ils purs de Castrisch. Ei vegn cargau en l' alp Cavel 110—120 vaccas e 270—300 tgaus biestga schetga: genetschas, mugias e stiarlas. Ils schetgs vegnan pertgirai ensemen orasisum l' alp. Cauras e nuorsas vegn ei buca cargau. Pli baul vegnev' ei era cargau puleins e cavals lischents circa 10—15 tocs. Quei ha calau, perquei ch' ils cavals disturbavan la biestga. Ei exista duas tegias, tegia-sut cun las stallas, plaz per 120 vaccas, baghegiadas avon ca 10 onns e la tegia-sura, che vegn buca translocada. Si tegia-sura stattan las vaccas ca treis jamnas, secund l' aura. Ei vegn pladiu in signun, dus zezens, dus pasters ed in fumeigl per gidar empau dapertut. Il

Sursaissa „Platenga“

signun tila ina paga de 500 frs, zezens e pasters de 320—350 frs. Ils pasturs dils schetgs han tegia dapersei e ston far lur atgna spisa. Els han ina paga de 1100 frs.

La sera van las vaccas persulas a pastg e vegnan la damaun rimnadas e catschadas en las stallas. A mintga fumeagl tucca ei de mulscher 20—22 vaccas. La fumeiglia ha ina buna stiva cun en pegna e bunas combras de durmir.

Per ils s. h. animals de casa ei baghegiu in camon vid las stallas de vaccas, in buna-mein memia bi e custeivel. Ei vegn cargau en mo ca 30 salvaroris; ils biars ein pri si. Ils pri si pagan per la scotga 8 frs. e quels della vischnaunca frs. 6 — e pil pastg frs. 5 e frs. 2.50 per quels della vischnaunca.

Sut la tegia e las stallas ei vegniu fatg ora in grond toc prau, serraus en d'in ault mir, per haver empau fein per las vaccas dis de neiv. La grascha, che vegn ord las stallas vegn ladaus sin quei prau; il fein vegn fatgs en dalla fumeiglia.

Taxas per la pasculaziun: ina vacca frs. 10.—; ina genetscha frs. 15.—; ina mugia frs. 7.50; in vadi frs. 5.—. Sesents ed indersess pagan ina tiarza dapli. L'alp vegn cargada secund l'aura denter ils 14—27 de zercladur. Il viadi cun biestga cuozza ca 8 uras e vegn fatgs la notg. La sera allas 11 entscheivan ils emprems a semetter sin via ed avon che tuts seigien naven, vegn ei las duas, las treis. Mintga pur, che ha empau muvel metta si platiala a sia biala. La notg della cargada de Cavel san ils de Glion durmir pauc ed han selamentau enqualga, mo il scadanem d'in muvel ei e resta la pli impurtonta musica en nossa contrada. La scargada ei fixada sils 20 de sett., mo secund sco l'aura fa, ni sco ei stat cul pavel, ston ins beinduras era scargar avon ils 20. —

Dalla scargada vegn il muvel anora ensemen, las vaccas cun platiala ordavon, catschadas dals pasturs. Dalla pugniera vegn ei buca pli plidau ton sco avon onns. Ei dat bein aunc ozildi enqual pur, ch'ei loschs de posseder la pugniera, mo aunc pli loschs sa quel esser, che ha la miseriera. —

Naven dalla via nova de Vrin va ina via carrabla si ell'alp, tochen si tier la tegia. La scherbtga vegn manada naven dalla tegia tochen cheu sin carr. La lenna de chischar vegn manada cun carr e cavagl naven digl uaul ed en tegia. Il latg vegn pesaus mintga tschavera; igl ir a mesiras ha calau avon biars onns, avon ca tschien.

Lavur cumina vegn ei buca fatg, essend l'alp memia allontanada. Avon onns mavan ils purs en in'jamna e runcavan ora crestas-tgiet, brutg e giup. Quei ha era calau — ed ei per lur donn. Pli baul vegnevan las vaccas partidas sin duas tegias e sin dus signuns; ei era quei dal temps, ch'in mava cun la „plema“ e l'auter cun la „cogna“. Il tagliar pustretsch ei aunc en vigur. Quei ei ina biala fiasta per purs e fumeiglia — la suletta ch'ei han aunc! Ei vegnan ensemen da compagnia, beiban in bien vin ed ina buna buccada caschiel gras tier. Las spesas currentas della tegia vegnan partidas miez sin il pieun e miez sin las vaccas.

Tut quei che vegn drizau per l'alp, vischalla, utensils, carpiens etc. vegn pagau ord cassa de vischnaunca e s'auda a quella. Reparaturas de carpiens, enfrar il cavagl della tegia va sin donn e cuost dils purs. Il pustretsch vegn ualti aults; ina buna vacca de latg vegn frs. 30.—. La spisa speziala dell'alp ei il schinumnu „spitg“, fatgs cun gromma e frina. — Ei fuss bi e dueivel, sche usits religius existessan aunc ozildi; cunzun il di della cargada; sch'ils purs recumandassen tuts ensemen lur muvel a Diu cun dir: „Dieus consalvi nies muvel“, ni cantassen in adequata canzun u psalm, avon che bandunar l'alp! —

La vischnaunca de Castrisch paga alla vischnaunca de Lumbrein taglia communal per l'alp Cavel, essend che quella schai sin territori de Lumbrein. Tenor ina purgameina dil 15avel tschentaner stueva sin mintga schetg vegnir pagau alla pervenda de Castrisch 70 cts., pli baul 68 cts.; quei fuva 4 bazs, suenter rentschs.

Suenter che la biestga ei vegnida virolada encunter la malsogna dil mal ner, ha ei calau cun quella nauscha malsogna, ch'era ualti nauscha enta Cavel.

Enta Cavel dat ei bia ragischs d'ansauna, renna ed iva; sco era camutschs e muntialas tut che buglia. Naven dal Péz Cavel tscharn'ins bein e scoiauda igl institut Löwenberg a Schluein.

La praula de s. Margriatha exista aunc ozildi, era per l'alp Cavel.